

YONCA

YIL:1 SAYI:2 2018 ŞUBAT

Özel Derya Öncü Anadolu Lisesi Kitap Okuma Grubu Çalışmasıdır.

KONU: PEYAMİ SAFA VE FATİH HARBİYE ROMANI

PEYAMİ SAFA KİMDİR?

02 Nisan 1899'da İstanbul'da doğdu, 15 Haziran 1961'de İstanbul'da yaşamını yitirdi. Psikolojik romanlarıyla tanınan yazarımızdır. Şair İsmail Safa'nın oğludur. Babası Sivas'ta sürgünde yaşamını yitirdi. Yoksulluk ve 9 yaşında yakalandığı kemik veremi nedeniyle düzenli bir eğitim almadı. Bir yandan çalışırken bir yandan da kendi kendini yetiştirdi. 13 yaşında hayata atıldı. Posta Telgraf Nezareti'nde memur olarak çalıştı. 1914-1918 arasında öğretmenlik, 1918-1916 arasında gazetecilik yaptı. Hayatını yazıları ile kazandı

Para kaygısıyla yazdığı sıradan yazılarda annesi Server Bedia'nın adından esinlenerek yarattığı "Server Bedii" takma adını kullandı. Bu isimle kaleme aldığı "Cingöz Recai" isimli polisiye dizi romanları büyük ilgi gördü. *Kültür Haftası* (21 sayı, 15 Ocak-3 Haziran 1936) ve *Türk Düşüncesi* (63 sayı, 1953-1960) adlarında iki dergi çıkardı.

Tasvî-i Efkâr, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Tercüman*, *Son Havadis* gazetelerinde yazdı. Çok sevdiği oğlu Merve'yi askerlik hizmeti yaparken kaybedince derinden sarıldı. Bu olaydan birkaç ay sonra İstanbul'da beyin kanaması sonucu yaşamını yitirdi. Edirnekapı'da toprağa verildi.

Ölümünden bir süre önce metapsişik konulara yöneldi. 1949'da yayınlanan son eserlerinden "*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*"nda da tıp öğrenimi yaparken bunalıma girerek felsefeye yönelen ve sonuçta mistik dünya görüşünde karar kılan bir gencin öyküsünü anlattı.

Edebiyat ve siyaset tartışmalarının hep içinde bulundu. Nâzım Hikmet, Nurullah Ataç, Zekeriya Sertel, Muhsin Ertuğrul, Aziz Nesin'le polemiklere girdi. Ayrıca ders kitapları da yazdı.

Yazarın birçok eseri bulunmaktadır.

FATİH HARBİYE ROMANINDA KARAKTERLER

Neriman: Olayın başkahramanıdır. Küçüklükten beri varlık içinde bir hayat sürmüştür. Darü-lelhan'da müzik eğitimi almakta ve ud çalmaktadır. Fatih'te yaşamakta ve Harbiye'ye özenmektedir. Bir yanda yedi yılını geçirdiği Şinasi bir yanda onu eğlendiren, bakımlı bir insan olan Macit arasında ikilemedir.

Şinasi: Doğu'yu temsil etmektedir. Kalbi güzeldir ve Neriman'a gerçekten değer vermektedir ve Neriman'ın babası olan Faiz Bey ile çok iyi anlaşmaktadır.

Faiz Bey: Neriman'ın babasıdır. Şinasi ile baba oğul ilişkileri vardır. Türk kültürüne son derece bağlı biridir.

Macit: Batı'yı temsil etmektedir. Neriman'ın Şinasi'den uzaklaşmasına sebep olan kişidir.

Gülter: Nerimanların uzun yıllar hizmetçiliğini yapan kişidir.

Fahriye: Neriman ve Şinasi'nin arkadaşıdır.

Nezahat: Şinasi'nin kız kardeşi aynı zamanda Neriman'ın arkadaşıdır.

Ferit: Neriman'ın Macit ile görüştüğü sırada Şinasi'nin akıl danıştığı arkadaşıdır.

Neriman'ın Dayısının Kızları: Neriman'ın balodan vazgeçmesini sağlayan kişilerdir. Batı kültürü ile yetişmişlerdir.

Ülviye: Neriman'ın arkadaşıdır.

Neriman'ın Büyük Annesi: Oldukça temiz ve yetenekli biridir. Ayrıca birçok dil bilmektedir.

Zeynep KESKİN

PEYAMI SAFA: FATİH-HARBİYE (ÖZET)

Doğu Batı çatışması 200 yıldan beri toplumumuzun gündemini işgal etmiştir. Kitapta Neriman'ın yaşadığı ikilem, Anadolu'daki sosyal bilincin yaşadığı ikilemi temsil etmektedir.

Şinasi ile Neriman yedi yıldır beraber olan iki dosttur. Beraber konservatuvar-da alaturka musikisi eğitimi görürler. Şinasi kemençe, Neriman ise ud çalıyor. Şinasi, Doğu'yu temsil etmektedir. Müziğiyle, giyimiyle, arkadaşlarıyla, takıldığı ortamlarla vs... Ama son zamanlarda Neriman, Doğu medeniyetinden nefret etmeye başlar. O artık eski Neriman değildir. Yeni giyimiyle, yeni arkadaşlarıyla, takıldığı ortamlarla yavaş yavaş Doğu'dan uzaklaşarak Batı'ya yaklaşır. Batı'yı benimser. Hatta yaşadığı yerden -Fatih'ten- de bu yüzden nefret etmektedir.

Babası Faiz Bey, Doğulu bir kız babasına benzer. Çok okuyan, çok yazan bilgili bir kişiliktir. Her zaman sakin sakin düşünür, sakin sakin konuşur. Kızına karşı merhametle yaklaşır. Ama son zamanlarda Neriman'ın büründüğü haller onu çok üzmektedir.

Faiz Bey, Şinasi'yi kızına layık görmektedir. Kızının artık onunla evlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu fikrini bir akşam kızına açar. Neriman, bunu duyunca bundan hiç hoşlanmamıştır. O, şu an için evliliğin erken olduğunu, babasının kendisine bir iki ay zaman tanıması gerektiğini düşünmektedir. Bunu babasına uygun bir dille anlatır. Faiz Bey, onu bu konuda pek zorlamak istemez. Ama aklının bir ucunda bu konu takılı kalmıştır.

Neriman, Doğu medeniyetinden uzaklaştığı gibi Şinasi'den de uzaklaşır. Ondan gizli, fırsatını bulduğunda tramvay ile Fatih'ten Beyoğlu'na gitmeye başlar. Fatih'te geceler sessizdir. Beyoğlu'nda ise geceler eğlence ile geçer. Beyoğlu'na gide gele Macit ile tanışır.

Macit karakteri, Batı'yı temsil etmektedir. Çaldığı enstrüman, keman ile, arkadaşları ile, giyimi ile, yaşadığı ve takıldığı mekan ile tam olarak Batı medeniyetini yansıtmaktadır. Neriman, Macit'i beğenir. Bakımlı ve narin elleri, onun hoşuna en çok giden ayrıntıdır. Şinasi'nin elleri Macit'in aksine nasırlı ve kabadır. Bir süre Macit ile Neriman yakın arkadaş olurlar.

Neriman ile Fahriye bir gün Beyoğlu'nda gezerken Macit'e rastlarlar. Macit, Neriman'ı bir baloya davet eder. Neriman gitmeyi çok istemektedir. Ama bunun için babasından izin alması gerekmektedir. Bu yüzden babasının gönlünü hoş tutar ve ona balodan bahseder. Bütün arkadaşlarının gittiğini söyler. Babası gitmesine izin verir ama Şinasi ile birlikte gitmesi kaydıyla.

Şinasi, Ferit ile konuşup Neriman'ın çok değiştiğini, artık eskisi gibi olmadığını söyler. Ferit, Neriman'ın Macit ile arkadaş olmaması ve onun da baloya gitmemesi gerektiği teklifinde bulunur. Şinasi bu fikri kabul eder ve Neriman' a fikrini açıklamak için onu akşam düzenlenecek Feritlerdeki sohbete davet eder. Bu arada Neriman, balo için, elbise bulmak amacıyla Şişli'de oturan dayısının kızlarının yanına gider. Bu kızlar Batı kültürüyle yetiştirilmiştir. Ancak orada dinlediği bir olay tüm fikirlerini değiştirir.

Anlatılan olay şudur:"Fakir bir Rus gitaristiyle yaşayan bir Rus kızı,az parayla yaşamak kendisine ağır geldiği için onu terk ederek,tanıştığı zengin bir Rum ile evlenir.Fakat bu zenginlik içindeki hayatta eskisinden çok daha mutsuz olur.Bu hayattaki her şeyi yapmacık bulur.Pişman olarak tekrar fakir Rus gitariste döner.Fakat adam kendisini kabul etmez.Buna dayanamayan Rus kızı intihar eder."

Neriman, dinlediği olaydan sonra gittiği yolun yanlış olduğunun ve ona mutluluktan çok üzüntü getireceğinin farkına varır. Macit'ten de balodan da vazgeçer.

Neriman, akşamki sohbete Gülder'le gider. Sohbette Doğu ile Batı müziği arasındaki farklardan, Doğu müziğinin her zaman Batı müziğinin üstünde olduğundan bahsediliyordur. Alttan alta Neriman'a dokundurma vardır. Neriman dayanamaz ve ağlamaya başlar. Ağlarken "Ben alçak değilim baba, ben alçak değilim..." diyor.

Neriman, ağlaması bitince yaşadıklarını artık içinde tutamayacağını anlar ve başından geçenleri orada bulunanlara bir bir anlatır. Macit'ten ve balodan vazgeçtiğini, Şinasi ile evlenmek için hazır olduğunu söyler. Doğu medeniyetinin ürünü olduğunu düşünerek bir kenara bıraktığı udunu tekrar eline alır. Herkes Neriman'ın eski haline dönmesinden çok mutludur.

Ferit'lerden eve döndüklerinde herkes huzurludur. Mutsuz geçen günlerin ardından hepsi nihayet huzurlu günlerine geri dönmüşlerdir. Faiz Bey on gecedir, saatlerce uyumamıştır. Fakat bu gece öyle huzurlu öyle mutludur ki rahat bir uykuya dalar.

FATİH HARBİYE ROMANINDA ZAMAN

Romanda zaman ile ilgili kesin bir bilgi yoktur. Romanda “Lozan Sulhu”ndan sonra (s. 60) ifadesi geçmesi romanın zamanının 1923 yılından sonraki süreci içerdiği düşünülebilir. Romanda yaşanan bütün olayların; Neriman’ın, Maksim Salonu’nda Macit ile buluştuğu gün başladığı ve on gün içerisinde gerçekleştiği söylenebilir:

“Hatırlamaya çalışıyor. Bu felâketler ne zaman başladı? Maksim salonu. Kaç ay evvel? Hayır, daha bir ay bile olmadı. Kaç gün evvel? Bunu bulmak için hadiselerin fihristini yapmaya uğraşıyordu. Sokakta, ne gün bayılmıştı? Macit’le hangi gün Löbon’da buluştular? O zaman baloya kaç gün vardı? On gün. Baloya kaç gün daha var? Balo yarın akşam, demek hepsi dokuz gün..”

Hâkim anlatıcı, Faiz Bey’in geçmişten bugüne kadar olan yaşamsal sürecini zamanda geriye dönüş yaparak özetler: “Yedi sene evvel, Faiz Bey karısı öldükten sonra, Kuruçeşme’deki yalıda oturmak istemedi...”

Aynı zamanda eser şimdiki zamandan, geçmiş zamana doğru dönüşler yapılarak akronolojik zamanlı bir anlatımla oluşturulmuştur.

Selim BAŞ

FATİH HARBİYE ROMANINA EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ AÇISINDAN BİR BAKIŞ

Romanda çok fazla Doğu-Batı çatışması vardır. Neriman’ın daha iyi şartlarda yaşamak istemesine yer verilmiştir. Romanda hayata yönelik; yani hayattan, yaşanmış olaylardan alınmış, yazılmış yerler vardır. Roman insanların o zamanki problemlerini ele almış, Doğu-Batı çekişmesini ve bu çerçevede yaşanan olayları belirten bir eserdir. Semtlerin değişimi nasıl etkilediği, insanların üzerinde nasıl bir etkisi olduğu belirtilmiştir.

Şevval Zehra ÖZTÜRK

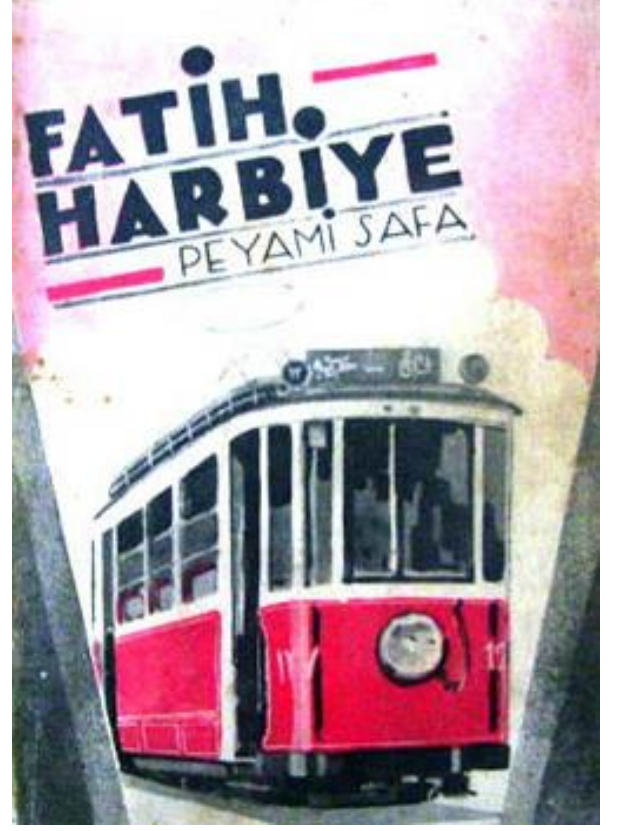
FATİH HARBİYE ROMANINDA MEKÂN UNSURU

Romanda olay, 'gerçek' veya 'hayali' mutlaka bir mekâna ihtiyaç duyar. Mekân unsuru romanda işlevseldir.

M.Bakır Engül mekân düşüncesini şöyle dile getirmiştir: "Mekân romanda öncelikle sahne görevi görür. Bunun dışında romancı mekân unsurunu;

- a) olayların cereyan ettiği çevreyi tanımak,
- b) roman kahramanlarını çizmek,
- c) toplumu yansıtmak,

d) atmosfer yaratmak cihetinde kullanılabilir ve o olayları şekillendirirken bunlardan birini devreye soktuğu gibi bir kaçını da dikkate alabilir."

Fatih-Harbiye romanında Doğu-Batı çatışması daha çok mekânlar üzerinden verilmiştir. Bu çatışmayı simgeleyen mekânlar ise Fatih ve Harbiyedir.

Neriman Fatih'te yırtık elbiseler giyip, sokakta yaşlı amcalarla karşılaşmaktan bıkmış; yenilik, bolluk, güzellik içerisinde yaşamak istediğini söyleyerek bunun da Harbiye'de olduğunu düşünür.

Bunun yanında Ayten Genç romandaki Doğu-Batı çatışmasını şu şekilde ifade eder: "Safa'nın eserindeki Doğu ile Batı arasındaki mücadele insanın kendi nefsiyle mücadelesine benzer. Romanın Gazali'nin manevi değerlerin üstünlüğünü dile getiren sözleriyle bitmesi bu tezi doğrulamaktadır."

Bu bağlamda şu söylenebilir: *Fatih Harbiye* romanında mekân olgusu Doğu-Batı çatışmasını ifade etmekte ve mekân dönemi yansıtmaktadır.

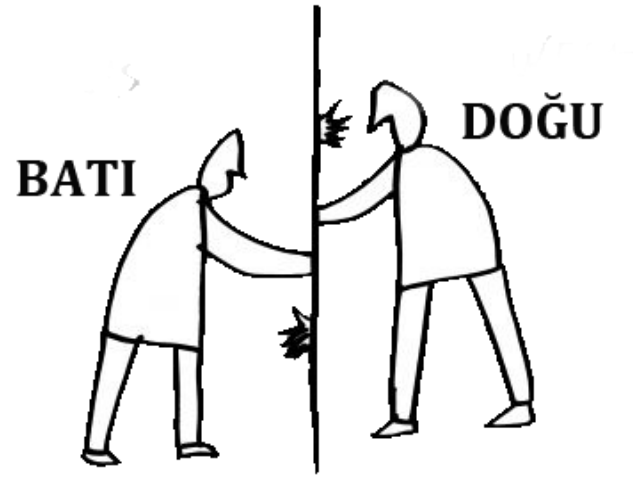
Zeynep ALKAN

PEYAMİ SAFA’NIN ROMANLARINDA DOĞU-BATI VE DEĞERLER ÇATIŞMASI

İlk olarak “değer” kelimesinin sözlük anlamına bakalım. Değer: bir şeyin gerekliliğini, önemini belirlemeye yarayan saymaca ölçü anlamına gelmektedir. Buradaki “gereklilik” kelimesine dikkat çekmek istiyorum. Her toplum, her millet kendi ihtiyaçları doğrultusunda belli bir düzeni, kültürü ortaya koyar. Yani buradan da anlaşılacağı üzere her insan kendi kimliğini yansıtır ve bu ortak kimlikler birleşerek kültürü oluşturur. Peki, eğer biz başka bir milletin kimliğini üzerimize giyip kendimize göre kültür oluşturmaya başlarsak ne olur? Peyami Safa birçok romanında aslında bu konuyu referans olarak seçmiştir. Çünkü Peyami Safa’nın yaşadığı dönem şu anki halimizin temelini atıldığı dönemdir. İnsanların Doğu kültürü, Batı kültürü, Doğu-Batı kültürü olarak ayrıldığı dönem.

Peyami Safa romanlarında mutlaka üçünden izler taşır ve insanların bu ayrılmış halini tek bir çatıda toplar. Zaten iyi bir romancının, insanın sosyal gerçeğini yansıtmakla mükellef olduğu düşünülür. Peyami Safa romanlarında toplumumuzun asıl bizi yansıtanın Doğu kültürü olduğunu, Batı kültürünün teknik ve

ilmi seviyesinin yükselmesiyle manevi noktada insanları zedelediğini savunur. Yani toplumun kendisiyle uyuşmayan bir kimlik seçip aynı kültürü yansıtmaya çalıştığına romanlarının özünde her daim yer verir. Mekân ve orayı yansıtan kültürü kitaplarında itinayla seçip okurun sade bir biçimde anlamasını sağlar. Örnek verecek olursak; *Fatih Harbiye* kitabı üzerinden inceleme yapabiliriz. Kitabın ana karakterleri olan Neriman ve Şinasi uzun yıllar beraberdir ve müzik bölümünde okumaktadırlar. Hatta kitapta Neriman’ın Batı kültürüne özenmesi sebebiyle alafranga müziği daha çok sevmesi ve Şinasi’yi Doğu kültürüne yatkın olması sebebiyle hor görmesi ve Batı’nın “yenilik” anlayışı içerisinde kendine başka arayışlar bulması kitabın özünü verir. Burada nasıl Neriman ve Şinasi’nin arasına kültür farkı girmişse toplumda da buna benzer ve daha fazlası vardır.

Roman insanların kültür karmaşası yaşarken nasıl hale geldiklerini Fatih ve Harbiye arasındaki sokak sesleri ve insanların bozulan yaşam düzenine kadar her şekilde hissettirir.

Toplumda yaşanan güncel olayları sade bir şekilde anlatması Peyami Safa'nın en çarpıcı özelliklerindedir. Bize verdiği en güzel mesaj da aslında kendimizi; kültürümüze, değerlerimize, dinimize, dilimize sahip çıkmaya çağırarak ve her şartta kültür birliğinin korunmasını sağlamaktır. Bizlere düşen en büyük görev ise ülkemizin değerini anlamak ve değerli yaşamaktır. Bu yazıyı Peyami Safa'nın şu değerli sözleriyle bitirmek istiyorum : "Kendi ırkçılıklarını muhafaza edip, bizim milliyetçiliğimizi hoş görmeyenler, bizi milli intihara sürüklemek isteyenlerdir. Eğer bunlara bütün enerjimizle 'hayır!' diyorsak, bu sofu milliyetçi olduğumuzdan değil, milli varlığımızı muhafaza etmek içindir."

Kendisini bize miras bıraktığı eserler ve Türk kültürüne yaptığı katkılardan ötürü minnet ve saygıyla anıyoruz...

Zeynep Serra Z

PEYAMI SAFA'NIN EDEBİYAT ANLAYIŞI

Peyami Safa'nın sanata ve özellikle edebiyata dair görüşleri, büyük oranda yazarın yaşadığı dönemin hararetli tartışmalarının, gazete veya dergilerde bulunan güncel-siyasi düşüncelerin gölgesinde kalmıştır. Yazarın küçük yaşından itibaren geçim sıkıntısı içinde olması ve bu nedenle de gazetecilik mesleğini seçmiş olması, yazılarındaki konu seçimlerine ve üslubuna da önemli ölçüde katkı sağlamıştır.

Peyami Safa'ya göre sanat, güzelin içinde doğruyu; ilim ise doğrunun içinde güzeli bulur. Güzel ve doğru, birbirinden ne büsbütün ayırır ne de birbirinin aynısıdır. Her edebi eser, bir felsefi görüşü ifade eder. Sanat eserleri ise zihinden çok, yaşanmış ruh hallerinden doğan sentezlerdir.

Batı'daki edebi akımları "edebiyat çığırları" olarak değerlendiren Peyami Safa, bu akımlara; okul, çeşit veya nazariye de denilebileceğini söyler. Aynı zamanda bu akımların birer edebi sistem; ifade etmekle beraber felsefi "-izm"lerle de özdeş tutulamayacağını ileri sürer.

Peyami Safa, romancılık anlayışının gelişimi sürecinde, roman anlatıcısının aradan olabileceğince çekilmesini arzu etmiştir. Roman yazma konusunda da teknik

anlamda edebi türe kalıplar dayatılamayacağını hatırlatmakla birlikte, roman yazmanın bir plandan büsbütün azade tutulamayacağını vurgulamıştır. O, romanda psikolojik çözümlemelere, “insanın iç macerasının” anlatılmasına önem vermiştir. Romanda kurmaca gerçeklerin biyografik gerçeklerden daha değerli olduğunu söylemiş ve her romanıyla yeni teknikler sergilemeyi arzulamıştır.

Peyami Safa, 1939’da yayımladığı bir yazısında, eski roman anlayışının; ayrı ayrı karakterlere sahip birkaç insandan, çatışmalardan, geçici birçok heveslerden, az veya çok hakiki bir vakadan, bu vakaya mekân olan yerlerden, rengârenk tasvirlerden, kahramanların geçirdiği ruhi değişmelerden, hayallerden, hatıralardan, heyecanlardan ve tahlillerden ibaret olduğunu savunur. Gerçeklik hissi uyandıran romanların realist sıfatıyla; hayatı hayali bir taklitle yansıtan romanların ise romantik olarak nitelendirildiğini belirtir.

Safa’ya göre yeni roman anlayışı ise natüralizm, realizm, romantizm gibi ekollerden büsbütün başkadır. Yeni romanda belli başlı bir konu yoktur. Olayın anlayış sırası değişmiştir. Zaman ve mekân belirsizdir. Hatta kahramanlar bazen isimlidir. Roman kişileri, beklenmedik davranışlar sergilerler. Kimi romanların hakikatle de hiçbir münasebeti kalmamıştır. Yeni romanda vakanın, entrikanın, kronolojinin ve anlatmanın önemi neredeyse kalmamıştır.

Yazar, kendi döneminin edebiyatını bir yönüyle Tanzimat öncesinin mistik edebiyatına kıyasla “çıplak bir tahassüsten ibaret” görür. Yazara göre yeni edebiyat, düşünceye malzeme sağlayan bilgiler hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Yüzünü, Batı’nın kaynaklarının yanı sıra dünya edebiyatına da yöneltmelidir. Türk edebiyatının uluslararası bir değer olabilmesi için muasır (çağdaş) kültüre uyum sağlanmalıdır. Ve ilimle edebiyat müşterek çalışmalıdır. Kadim Doğu edebiyatı ise özellikle divan edebiyatı, duygu-his planında, gönül ve ihtiras mevzularında kaldığı için fikirsiz bir edebiyat olarak kalmıştır.

Merve KARTAL

PEYAMI SAFA’NIN ROMANLARINDA İDEOLOJİK YAPI

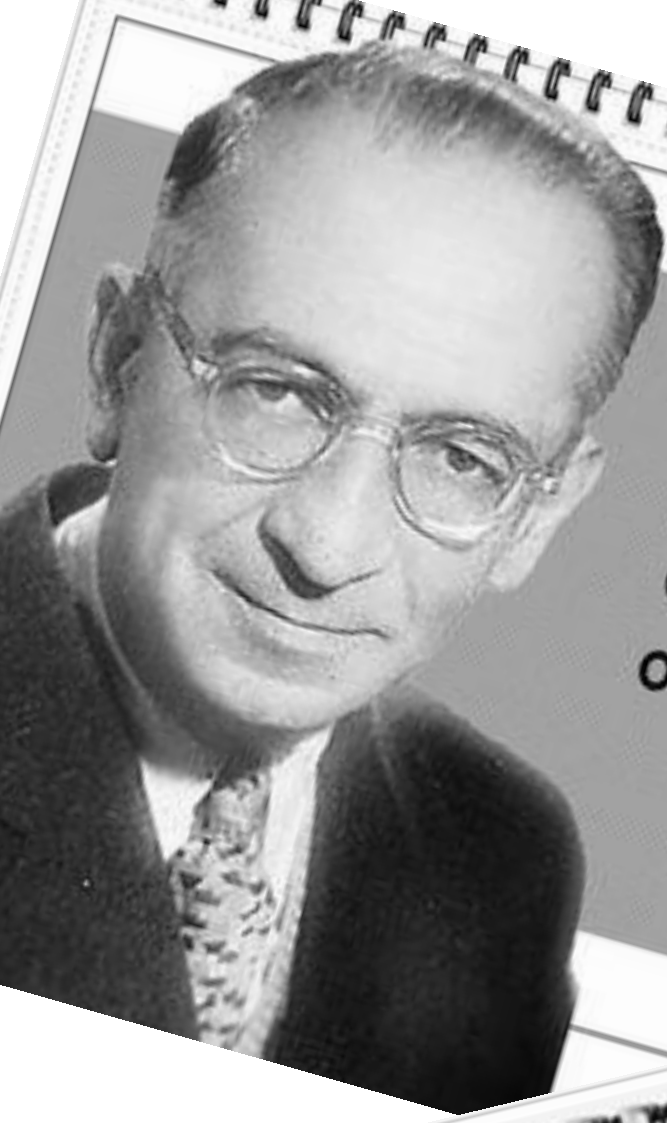
Peyami Safa’ya göre toplumda iki yönelim görülmektedir. Bunlar: Batılı ve Doğulu olma eğilimleridir. Peyami Safa’nın Cumhuriyetin ilanından sonra kaleme aldığı bazı eserlerinde bu konuyu anlatma çabası içerisinde olduğu görülmüştür.

Toplumsal içeriğin ağır bastığı romanlarda, Doğu ile Batı arasındaki çekişmeyi, farklılığı eserlerine kattığı kişilere yüklediği rollerle göstermeyi amaçlamıştır.

Peyami Safa, ilk romanlarını kaleme aldığı yıllarda İstanbul'daki çevresinde, bir yanda köklerinden kopmuş, ahlakça çürümüş, para, eğlence ve zevk için yaşayan bir zümre diğer yanda da İslami geleneklerle yetişmiş, milli ve manevi değerlere sahip çıkan bir zümrenin var olduğunu görüyor ve bunların karşıtlığını Doğu-Batı çatışması çerçevesinde ele alıyordu. Doğu tipi erkek, dürüstlüğü nedeniyle zar zor geçinen küçük bir burjuva aydınıdır. Batı tipi erkek, ya Osmanlı bürokrasisinin üst tabakasından zengin bir ailenin halktan kopmuş oğlu ya da vurguncu tüccar sınıfındadır. Doğu yani insani özellikleri tam manası ile üzerinde taşıyan bu tipe yardım etmesi, ona zor durumlarda akıl vermesi, amacına ulaşması için romanlarına doğuluyu temsil eden karakterle paralel düşünen bir insana da yer vermiştir. Görüldüğü gibi romanın başkışileri Peyami Safa'nın ifadesiyle 'Garplı' ve 'Şarklı' dediği iki erkek ve bunların arasında bocalayan genç kadın ve bilgili bir adamdan oluşmaktadır.

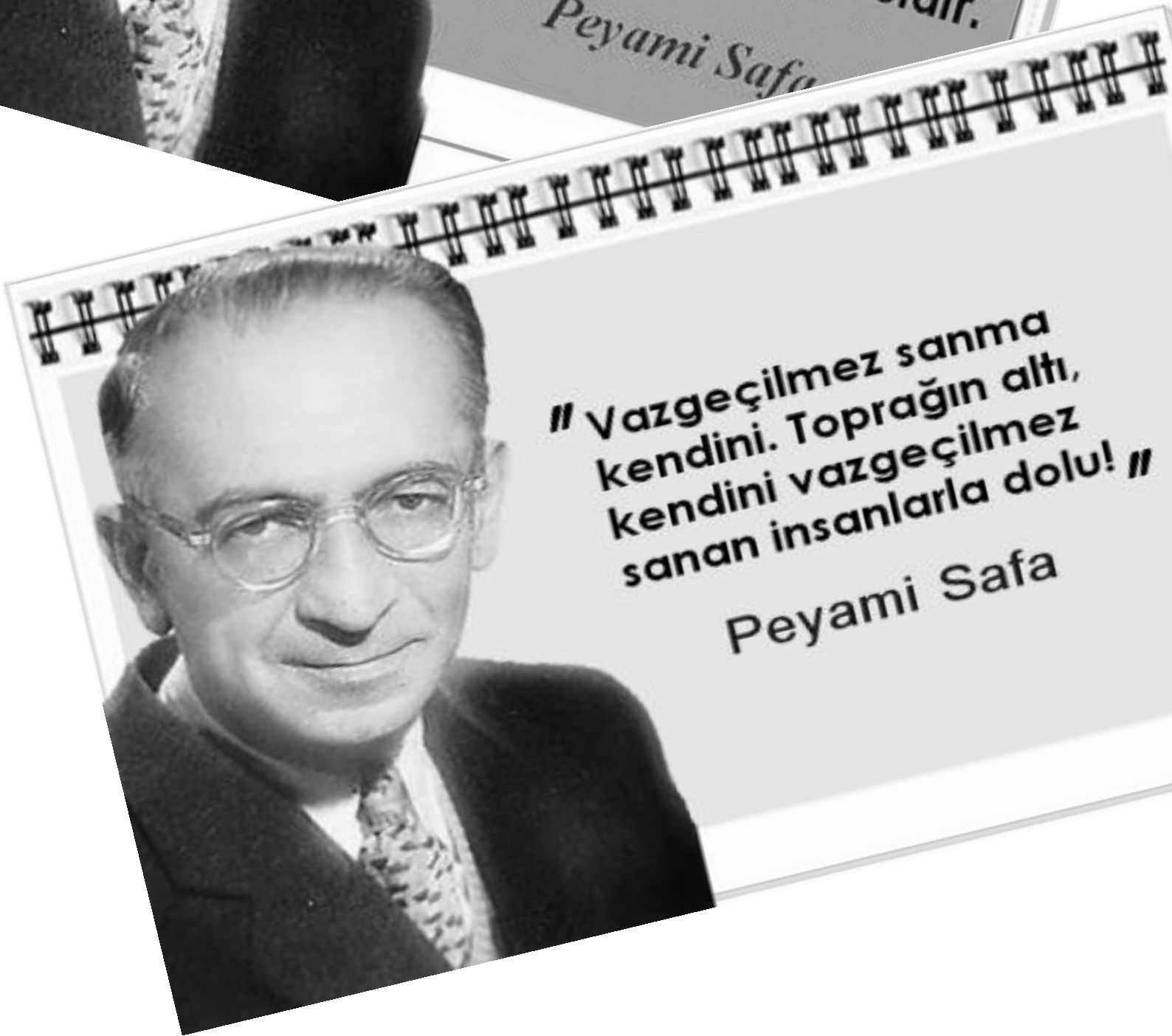
Peyami Safa toplumdaki Doğu-Batı çatışmasını romanlarında aşk çatışmasıyla, toplumdaki eğilimlerin çarpışmasını, birbirine zıt kişilikte iki erkeğin çarpışmasıyla temsil ediyor. Romanlarından örnekler verirsek, '*Sözde Kızlar*' romanında Müberra, Fahri ile alafranga Behiç arasında kalmıştır ve Behiç ile evlenmeye niyetlenirken hatasını anlar ve Fahri'ye geri döner. Fahri'nin arkadaşı Nadir yazarı yani insani özellikleri tam manasıyla taşıyan, doğuluyu temsil eden bilgin kişidir. '*Fatih Harbiye*'de Macit Batılı, Şinasi Doğuludur. Neriman Macit'e kapılmak üzereyken vazgeçer, Şinasi'ye döner. Yazarı temsil eden Ferit'tir.

Peyami Safa'nın romanları, başlangıçtaki kişilikler yolu ile somutlaştırdığı bu Doğu-Batı karşıtlığını daha soyut düzeyde açıklayabilme doğrultusunda geliştirmiştir. Bir adım daha ileri giderek altta yatan temel karşıtlığı saptamak istersek, bunu madde ve ruh kavramlarına indirgeyebiliriz. Madde kavramı Batılıyı, ruh ise Doğuluyu temsil eder. Mevrure'ye göre Fahri 'tertemiz saf bir ruhtur'. Şinasi'ye gelince, onun da meziyeti 'büyük rikkatli bir kalbi' olmasıdır. Romanlarda Batılı tipin başarılarına karşın aşığılanmasının nedeni de, bu başarıların madde dünyasında olduğu için aldatıcı ve değersiz olmasıdır. Romanlarındaki genç kız karakterine bakılırsa, içinde yetiştikleri ve yaşadıkları Batı taklitçisi yozlaşmış çevreye rağmen ahlakça çürümüş değillerdir, ta ki Batılı erkek ile Doğulu erkek arasında kararsızlık içinde kalana kadar.

İnsan,
dünyanın en geç
olgunlaşan meyvesidir.

Peyami Safa

**“ Vazgeçilmez sanma
kendini. Toprağın altı,
kendini vazgeçilmez
sanan insanlarla dolu! ”**

Peyami Safa